

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет психології
Кафедра психологія розвитку

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ**

Освітня програма «Реабілітаційна психологія»

Спеціальність 053 Психологія

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №1 від “26” серпня 2022 р.

м. Івано-Франківськ – 2022 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Вікова психологія
Освітня програма	«Реабілітаційна психологія»
Спеціальність	053 Психологія
Галузь знань	05 соціальні та поведінкові науки
Освітній рівень	бакалавр
Статус дисципліни	нормативна
Курс/семестр	1/1,2 семестр
Розподіл за видами занять та годинами навчання	Лекції – 24 год. Семинарські заняття – 36 год. Самостійна робота – 120 год.
Мова викладання	українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/
2. Опис дисципліни	
<p><i>Предметом</i> вивчення навчальної дисципліни є теоретико-методологічні засади досліджень психічного та особистісного розвитку людини в онтогенезі.</p> <p>В межах курсу здійснюється вивчення стадій розвитку, закономірностей їх змін, періодизацію психічного розвитку та розвитку особистості, залежність психічного розвитку від культурно-історичних та соціальних умов. Структуру навчальної дисципліни складають 3 змістові модулі (ЗМ), що включають 10 тем.</p> <p><i>Метою</i> та ціллю викладання навчальної дисципліни “Вікова психологія” є вивчення студентами теоретичних та практичних принципів і засад вікової психології, формування уявлень про онтологічні психологічні чинники та закономірності психічного розвитку людини, особливості її психофізіологічного, сенсорно-перцептивного, когнітивного, емоційного, особистісного, соціального розвитку та становлення різних видів діяльності.</p> <p>Основними <i>завданнями</i> вивчення дисципліни “Вікова психологія” є розкрити зміст та навчити оперувати поняттєво-категоріальним апаратом вікової психології; сформувати здатність оцінити персональний внесок видатних вчених у розбудову теоретико-методологічних засад вікової психології та вміння пов’язувати останні з практичною діяльністю; ознайомити з провідними течіями, напрямками, теоретичними і концептуальними підходами до психічного розвитку людини, вікового розвитку особистості, системою концептуальних і теоретичних положень, що утворюють основу вікової психології; сформувати уявлення про закономірності, чинники і механізми психічного розвитку людини, особливості формування психічних якостей особистості, становлення і розвиток психічних процесів, емоцій і їх властивостей у дітей, підлітків, юнаків та дорослих; забезпечити вивчення студентами критеріїв, закономірностей, завдань, сензитивних періодів, питань внутрішньо особистісного вибору в процесі психічного розвитку особистості, вікових можливостей засвоєння знань, нормативних і ситуативних криз на кожному етапі онтогенезу.</p>	
<p>Компетентності:</p> <p>ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, на основі раціонального планування організувати, координувати, контролювати та оцінювати діяльність і взаємодію суб’єктів у сфері психології.</p> <p>СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології, реабілітаційної психології.</p> <p>СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.</p> <p>СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.</p>	
Програмні результати навчання:	

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи її розв'язання.
 ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.
 ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.
 ПР14. Забезпечувати оптимальні психолого-педагогічні умови розвитку особистості з урахуванням її індивідуально-психологічних особливостей.

3. Структура курсу.

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Вступ до вікової психології.	<p>Розуміти суть предмету, завдань, методів, методологічних проблем вікової психології.</p> <p>ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи її розв'язання. ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.</p>	Усні доповіді та тестові завдання по темі №1, №1, підготовка словника термінів по темі.
2.	Психічний розвиток особистості в онтогенезі.	<p>Розкрити суть поняття психічного розвитку, основних умов психічного розвитку, критерій психічного розвитку, взаємозв'язку навчання, виховання та розвитку психіки.</p> <p>ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи її розв'язання. ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.</p>	Усні доповіді та тестові завдання по темі №2, №2, підготовка словника термінів по темі.
3.	Психологічні теорії та періодизації вікового розвитку особистості.	<p>Ознайомитись з основними досягненнями, розробками в віковій психології та вміти обґрунтовувати зміст психологічних теорій та періодизацій вікового розвитку особистості.</p> <p>ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.</p>	Усні доповіді та тестові завдання по темі №3, підготовка словника термінів по темі.
4.	Психологія розвитку людини в перинатальному та немовлячому періодах онтогенезу.	<p>Ознайомитись з особливостями внутрішньоутробного розвитку та розвитку на першому році життя. Вміти означити особливості розвитку в фізичному, психічному, соціально-психологічному, духовному ракурсах.</p> <p>ПР14. Забезпечувати оптимальні психолого-педагогічні умови розвитку особистості з урахуванням її індивідуально-психологічних особливостей.</p>	Усні доповіді та тестові завдання по темі №4, підготовка словника термінів по темі.

5.	Психологія розвитку людини в період раннього віку.	<p>Ознайомитись з особливостями розвитку особистості в ранньому віці. Вміти означити особливості розвитку в фізичному, психічному, соціально-психологічному, духовного ракурсах.</p> <p>ПР14. Забезпечувати оптимальні психолого-педагогічні умови розвитку особистості з урахуванням її індивідуально-психологічних особливостей.</p>	Усні доповіді та тестові завдання по темі №5, підготовка словника термінів по темі .
6.	Психологія розвитку людини в дошкільному періоді онтогенезу.	<p>Ознайомитись з особливостями розвитку особистості в дошкільному віці. Вміти означити особливості розвитку в фізичному, психічному, соціально-психологічному, духовного ракурсах.</p> <p>ПР14. Забезпечувати оптимальні психолого-педагогічні умови розвитку особистості з урахуванням її індивідуально-психологічних особливостей.</p>	Усні доповіді та тестові завдання по темі №6, підготовка словника термінів по темі.
7.	Психологія розвитку людини в молодшому шкільному віці.	<p>Ознайомитись з особливостями розвитку особистості в молодшому шкільному віці. Вміти означити особливості розвитку в фізичному, психічному, соціально-психологічному, духовного ракурсах.</p> <p>ПР14. Забезпечувати оптимальні психолого-педагогічні умови розвитку особистості з урахуванням її індивідуально-психологічних особливостей.</p>	Усні доповіді та тестові завдання по темі №7, підготовка словника термінів по темі.
8.	Психологія розвитку людини в підлітковому шкільному віці.	<p>Ознайомитись з особливостями розвитку особистості в підлітковому віці. Вміти означити особливості розвитку в фізичному, психічному, соціально-психологічному, духовного ракурсах.</p> <p>ПР14. Забезпечувати оптимальні психолого-педагогічні умови розвитку особистості з урахуванням її індивідуально-психологічних особливостей.</p>	Усні доповіді та тестові завдання по темі №8, підготовка словника термінів по темі.
9.	Психологія розвитку людини в юнацькому віці.	<p>Ознайомитись з особливостями розвитку особистості в юнацькому віці. Вміти означити особливості розвитку в фізичному, психічному, соціально-психологічному, духовного ракурсах.</p> <p>ПР14. Забезпечувати оптимальні психолого-педагогічні умови розвитку особистості з урахуванням її індивідуально-психологічних особливостей.</p>	Усні доповіді та тестові завдання по темі №9, підготовка словника термінів по темі.
10.	Психологія розвитку людини в період дорослості.	<p>Ознайомитись з особливостями розвитку особистості в період дорослості. Вміти означити особливості розвитку в фізичному, психічному, соціально-психологічному, духовного ракурсах.</p> <p>ПР14. Забезпечувати оптимальні психолого-педагогічні умови розвитку особистості з урахуванням її індивідуально-психологічних особливостей.</p>	Усні доповіді та тестові завдання по темі №10, підготовка словника термінів по темі.

4. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	<p>Максимальний бал, який студент може отримати за всіма видами контролю – 100 балів і виставляється у формі іспиту.</p> <p>Оцінка студента формується таким чином:</p> <p>1. Поточний контроль: Робота на семінарських заняттях: - усні відповіді-доповіді та виконання тестових завдань по темах лекційного курсу – максимально 35 балів; - виконання контрольної роботи – максимально 5 балів; Самостійна робота: - підготовка словника основних термінів і понять до кожної з лекційних тем – максимально 10 балів. Передбачено підготовку рефератів-презентацій з метою підвищення рейтингу – максимально 5 б.</p> <p>2. Підсумковий контроль – максимально 50 балів. У кінці семестру підраховується рейтинг за поточними видами контролю і підраховується загальний рейтинг, який переводиться в оцінку у відповідності до шкали оцінювання.</p>
Вимоги до письмової роботи	Дотримання форми розв'язання тестових завдань.
Семінарські заняття	На семінарських заняттях відбувається обговорення питань, що визначають зміст лекційних тем, а також результати виконання завдань семінарських занять (тематичне тестування).
Умови допуску до підсумкового контролю	Студент допускається до підсумкового контролю (іспиту) при умові здачі усіх практичних завдань. Підсумкова оцінка за курс є сумою балів набраних студентом протягом семестрів за усі види роботи: оцінки за роботу на семінарах, оцінка за самостійну роботу, оцінка за контрольну роботу.

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Види навчальної роботи	Навчальні тижні (1 семестр)																	Разом
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Лекції																		
Семінарські з-тя		4		4		4		4		4	4	4	4	3				
Самостійна р-та																10		
Контрольна робота															5			
Підсумковий контроль (залік)																	50	
Всього за тиж-нь		4		4		4		4		4	4	4	4	3	5	10	50	100

Види навчальної роботи	Навчальні тижні (2 семестр)																	Разом
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Лекції																		
Семінарські з-тя		4		4		4		4		4	4	4	4	3				
Самостійна р-та																10		
Контрольна робота															5			

Підсумковий контроль (іспит)																50	50			
Всього за тиж-нь		4		4		4		4		4		4		4		3	5	10	50	100

6. Ресурсне забезпечення.

Література:

Основна:

1. Александров Ю. В. Психологія розвитку: навч. посібник. Харків, 2015. 336 с.
2. Крайніков Є.В. Психологія розвитку. Словник-довідник. К.: Арістей, 2004. 280 с.
3. Кацавець Р. Вікова психологія [Текст]: навч.посібник: К.: Алерта, 2019. 112 с.
4. Савчин, М. В. Василенко Л. П. Вікова психологія [Текст] : навч. посібник. 3-є вид., доп. та перероб. К.: Академ-видав, 2017. 368 с.
5. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія: навч. посіб. К. : Академвидав, 2005. 360с.
6. Самошкіна Л.М. Вікова психологія: навч. наоч. посіб. з мультимедійним курсом. Дніпропетровськ: вид-во ДНЕУ, 2006. 248 с.
7. Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Вікова психологія. К.: Центр учбової літератури, 2012. 346 с.
8. Токарева Н.М. Основи вікової психології : навчально-методичний посібник / Н. М. Токарева, А. В. Шамне. Кривий Ріг, 2013. 283 с.

Додаткова:

9. Дептула, М., Поторська А., Борших Ш. Рання профілактика проблем психо-соціального розвитку і ризикованої поведінки дітей та молоді [Текст]: монографія. Бидгощ : Університету Казимира Великого, 2019. 158 с.
10. Булах І.С. Психологія особистісного зростання підлітка. К.: НПУ ім.М.П. Драгоманова, 2003. 340 с.
11. Дем'яненко А. Б. Роль батька в психічному розвитку дитини. Практична психологія [Текст]. К. : ЦУЛ, 2018. 112 с.
12. Вікова психологія: хрестоматія [Текст]: навч. Посібник. Упоряд.: Л. В. Долинська, Т. М. Лисянська та ін. Рек. МОН. К.: Каравела,2014. 488с.
13. Климишин О.І. Психологічні особливості розвитку духовності старшокласників у процесі навчання. Дисерт. на здобут. наук. ступ. канд. псих. наук: 19.00.07. Івано-Франківськ, 2004. 220с.
14. Кузікова С.Б. Психологічні основи становлення суб'єкта саморозвитку в юнацькому віці. Монографія. Суми: Вид-во МакДен, 2012. 410 с.
15. Кузьменко В.У. Розвиток індивідуальності дитини 3-7 років: Монографія. К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2005. 354 с.
16. Павелків Р.В. Дитяча психологія / Р.В.Павелків, О.П.Цигипало. К.: Академвидав, 2008. 431 с.
17. Дитяча психологія [Текст]: підручник/Павелків Р. В. Цигипало О. П/2-ге вид., випр. К. : Академвидав, 2015. 400 с.
18. Помиткін Е.О. Психологія духовного розвитку особистості: Монографія. К.: Наш час, 2005. 280 с.

6. Контактна інформація

Кафедра	Психології розвитку вул. Шевченка, 57 tel:380342596136 kpr@pnu.edu.ua
Викладач (і) Гостьові лектори	Док.психол. н., доц. Климишин О.І.

Контактна інформація викладача

olha.klymyshyn@pnu.edu.ua

7. Політика навчальної дисципліни

Політика курсу спрямована на розвиток вищої освіти в Україні, що ґрунтується на засадах гуманізму, демократизму, національної самосвідомості та міжнаціональної толерантності, й передбачає імплементацію базових принципів студентоцентрованого підходу до навчання студентів. Пріоритетними напрямками організації освітнього процесу є формування світогляду майбутніх фахівців (відкрита комунікація, обмін думками тощо), розвиток креативності, створення оптимальних умов для їх самореалізації, інтеграція неформальної освіти в формальну, широке застосування інформаційних технологій, впровадження дистанційної форми навчання, діджиталізація освіти та реалізація принципів STEM-освіти.

У процесі навчання використовуються такі методи: лекція (ознайомлювальна, проблемно-пошукова, узагальнювальна); моделювання (образно-символічне, концептуальне, графологічне, структурно-логічне); компаративний аналіз; евристична бесіда; опрацювання першоджерел.

Серед методів контролю використано: усне опитування, контрольна робота, тестування, письмова самостійна робота (словник термінів до кожної з лекційних тем), тематичне повідомлення (реферат).

Протягом вивчення дисципліни студент зобов'язаний: вчасно виконувати завдання, які зазначено у програмі (силабусі), приймати активну участь в роботі на семінарах, дотримуватись принципів академічної доброчесності при підготовці самостійної роботи та контрольних робіт. Відсутність студента на занятті передбачає неотримання балів за усну відповідь. Студент, який пропустив 60% і більше занять без поважних причин не допускається до іспиту.

Викладач

Климишин О.І.